

BİR FİNCAN ÇAY (1922)

Katherine Mansfield

İngilizce aslından çeviren: Gizem Atlı, Nesligül Satır

Rosemary Fell pek güzel sayılmazdı. Hayır, ona güzel demezdiniz. Şirin? Eh, parçalara ayırdığınızda belki...Ama neden birini parçalara ayıracak kadar zalimleşesiniz ki? Genç, zeki, oldukça modern, iyi giyimliydi, en son çıkan kitapların en yenilerini okumuştı ve düzenlediği partiler son derece önemli insanların ve sanatçıların -kendisinin keşfettiği tuhaf, bazıları kelimelerle ifade edilemeyecek kadar ürkütücü ancak diğerleri epey düzgün ve eğlenceli varlıklardı bunlar- en leziz karışımıydı.

Rosemary iki yıldır evliydi. Kendisini eğlendiren bir genç de vardı. Hayır, Peter değil; Michael. Ve kocası ona tapıyordu. Zenginlerdi, gerçek anlamda zenginlerdi, kulağa itici ve sıkıcı gelen, dede ve ninemizi anımsatan hali vakti yerinde bir zenginlik değildi bu. Ama Rosemary alışverişe çıkmak istese senin benim gibi Bond Caddesi'ne değil, Paris'e giderdi. Çiçek almak istedi mi, araba hemen Regent Caddesi'ndeki o mükemmel dükkanın önünde durur, Rosemary içeride gözleri kamaşmış, o çok egzotik tarzıyla şöyle derdi "Şunu, şunu ve şunları istiyorum. Şunlardan dört demet ver. Ve şu kavanozdaki gülleri. Evet, kavanozdaki güllerin tümünü alıyorum. Yok, hayır leylak değil. Leylaktan nefret ederim. Bir biçimi yok." Satıcı başını öne eğip ve leylakları hemen göz önünden kaldırırdı; sanki gerçekten de leylak korkunç derecede biçimsizdi. "Şu küçük, bodur lalelerden ver bana. Kırmızı ve beyaz olanlardan." Ve kucak dolusu kocaman beyaz kağıdın altında sendeleyeyen, uzun kıyafetlere sarılmış bir bebeği anımsatan sıska bir tezgahkar kız ona arabaya kadar eşlik ederdi.

Bir kış günü öğleden sonra Rosemary, Curzon Caddesi'ndeki küçük bir antikacıda bir şeyler satın alıyordu. Sevdiği bir dükkandı burası. Bir kere, bütün dükkan genellikle ona kalıyordu. Ayrıca, dükkanın sahibi de ona hizmet etmekten gülünç derecede zevk alıyordu. Rosemary içeriye adımını attı mı, gözleri parıldıyordu adamın. Ellerini önünde kenetliyor, memnuniyetten tek kelime edemiyordu. Dalkavukluk işte. Yine öyle bir şey vardı ki...

"Bildiğiniz üzere, hanımefendi," diye anlatıyordu adam alçak, saygılı bir tonda, "Eşyalarımı seviyorum. Onların değerini bilmeyen, nadir görülen bu hassas ruhtan yoksun birilerine satmaktansa hiç elden çıkarmamayı tercih ederim." Derin nefes alıp vererek küçük kare bir mavi kadifeyi açtı ve soluk parmak ucuyla cam tezgahın üzerine koydu.

Bugünkü küçük bir kutuydu. Onu Rosemary için saklamıştı ve henüz hiç kimseye göstermemişti. Cilalı mineli küçük enfes kutunun cilası öylesine özenliydi ki sanki kremada pişirilmiş gibiydi. Kapağında çiçekli bir ağacın altında minik bir erkek figürü duruyordu, daha minik bir kadın figürü de kollarını adamın boynuna dolamıştı. Kadın figürün şapkası ancak bir sardunyanın taç yaprağı kadardı ve yeşil kurdeleleri vardı. Koruyucu bir meleğe

benzeyen pembe bir bulut da başlarının üzerinde süzülüyordu. Rosemary ellerini uzun eldivenlerinden çıkardı. Böyle şeyleri incelemek için hep eldivenlerini çıkarırdı. Evet, kutuyu çok beğenmişti. Hatta ona bayılmıştı, çok tatlı bir şeydi. Onun olmalıydı. Krem rengi kutuyu çevirdi, açıp kapattı, ellerinin mavi kadifeye değerken ne kadar zarif olduğunu düşünmekten kendini alamıyordu. Dükkân sahibi de zihninin derinliklerinde bir yerlerde böyle düşünüyordu herhalde. Zira bir kalem aldı, tezgaha eğildi, solgun, kansız parmakları çekinerek o gül rengi, parlak şeylere doğru kayd ve hafifçe mırıldanarak şöyle dedi: “İzin verirseniz, hanımefendi, küçük hanımın korsesindeki çiçeklere dikkatinizi çekmek isterim.” “Harikulade!” Rosemary çiçeklere bayılmıştı. İyi ama fiyatı neydi? Dükkan sahibi bir an duymamış gibi davrandı. Sonra Rosemary’nin kulaklarına bir mırıltı ulaştı. “Yirmi sekiz gine, hanımefendi.”

“Yirmi sekiz gine.” Rosemary hiçbir tepki vermedi. Küçük kutuyu tekrar yerine koydu; eldivenlerinin düğmelerini kapattı. İnsan zengin bile olsa...Boş boş baktı. Dükkan sahibinin kafasının üstünde semiz bir tavuk gibi duran tombul çaydanlığa gözlerini çevirdi. Cevaplarken sesi hülyalı geliyordu: “Neyse, siz onu tutun benim için—oldu mu? Ben bir ara ...”

Ancak tezgahtar sanki kutuyu onun için ayırmak her insanın isteyebileceği bir şeymiş gibi başını eğerek onayladı. Elbette bunu sonsuza kadar onun için tutabilirdi.

Kapı bir tıkta ihtiyatlıca kapandı. Rosemary dışarıda basamakta durmuş, kış öğleden sonrasına bakınıyordu. Yağmur yağıyor ve yağmurla birlikte karanlık, küller serpiliyor gibi çökmüş gözükiyordu. Havada yakıcı bir soğuk vardı ve yeni yanmış lambalar üzgün gözükiyordu. Karşıdaki evlerin ışıkları da üzgündü. Sanki hayıflanıyorlarmış gibi kısık kısık yanıyorlardı. Ve insanlar çirkin şemsiyeleri altında gizlenerek aceleyle gidiyorlardı. Rosemary garip bir sızı duydu.. Tuhaf bir hisse kapıldı. Kürkünü göğsüne bastırdı, keşke o küçük kutuyu alsaydı da onu da bastırsaydı. Araba elbette oradaydı. Sadece kaldırım geçmesi gerekiyordu. Ancak yine de bekledi. Bazı anlar vardır hayatta, korkunçtur, kişinin kendi güvenli yerinden çıkıp etrafa bakındığı ve her şeyin berbat olduğunu gördüğü anlardır bunlar. Kişi bu anlara boyun eğmemeli; doğruca eve gidip çok özel bir çay içmeli. Ama bunları düşündüğü esnada, ince, karanlık, gölgeli bir genç kız figürü -sahi, nereden gelmişti?- Rosemary’nin dirseğinin dibinde durdu ve iç çekiş gibi, neredeyse hıçkırığa benzer bir sesle nefes nefese konuştu: “Hanımefendi, sizinle biraz konuşabilir miyim?”

“Benimle mi?” Rosemary arkasını döndü. Karşısında, kocaman gözleriyle oldukça genç, kendi yaşlarında sayılabilecek, küçük, yıpranmış bir yaratık duruyordu. Soğuktan kızarmış elleriyle Rosemary’nin ceketinin yakasını kavramıştı ve sanki sudan yeni çıkmış gibi titriyordu.

“Ha-hanımefendi,” diye kekeledi kız. “Bir fincan çay parası verir misiniz?”

“Bir fincan çay mı?” Bir dilencinin sesinin aksine, bu kızın sesi saf ve içten geliyordu.

“Hiç paran yok mu?” Rosemary sordu.

“Hiç yok, hanımefendi,” diye konuştu ses.

“Olağanüstü!” Rosemary ve kızın bakışları akşam karanlığında buluştu. Durum ilginçten de öteydi. Ve birdenbire Rosemary kendini bir maceranın içinde buldu. Alacakaranlıktaki bu karşılaşma, Dostoyevski romanlarından fırlamış gibiydi. Kızı şimdi tutup eve götürse? Hep okuduğu ya da sahnede izlediği şeylerden birini yapsa, ne olurdu acaba? Çok heyecan verici olacağını tahmin edebiliyordu. Sonra arkadaşlarının şaşkın bakışları arasında şöyle derdi: “Ve işte ben de onu evime aldım.” İleriye doğru birkaç adım attı ve yanında dikilen karanlık figüre “Benimle eve gel, çay içelim,” dedi.

Kız şaşkınlıkla geri çekildi. Hatta bir anlığına üşümesi bile durmuştu. Rosemary elini uzattı ve omzuna dokundu. “Gerçekten,” gülümseyerek konuştu. Ve gülümsemesinin ne kadar da doğal ve kibar olduğunu düşündü. “Neden istemiyorsun? Gel. Arabama bin ve eve gidelim. Çay içeriz.”

“Ger- Gerçekten mi, hanımefendi,” dedi kız. Sesi sıkıntısını ele veriyordu.

“Gerçekten,” Rosemary üsteledi. “Gelmeni istiyorum. Hatırım için. Haydi gel.”

Kız parmak uçlarıyla dudaklarına dokundu. Gözleriyle Rosemary’i derin derin süzdü. “Beni-beni polise götürmüyor musunuz?” Kekeleydi.

“Polise mi! Neden o kadar cani olayım? Hayır, sadece seni ısıtmak ve dinlemek istiyorum -anlatmak istediğin ne varsa.”

Karnı aç bir insanı kolayca yönlendirebilirdiniz. Uşak, arabanın kapısını onlar için açtı ve kısa bir süre sonra akşam karanlığında hızlıca yol alıyorlardı.

“İşte orada!” dedi Rosemary. Eli çantasının kadife askısına kaydığında zafer kazanmış gibi hissediyordu. Ağına düşürdüğü küçük tutsağına bakarak “İşte şimdi yakaladım seni,” diyebilirdi. İyilik olsun diye yapmıştı, hatta iyilikten de ötesi. Bunu kıza kanıtlayacaktı -hayatta başımıza güzel şeylerin de gerçekten geldiğini, iyilik meleklerinin var olduğunu, zengin insanların da bir kalbi olduğunu ve kadınların kardeş olduğunu- kanıtlayacaktı. Birdenbire kıza döndü: “Korkma. Hem neden benimle gelmeyecekmişsin ki? İkimiz de kadınız. Eğer ben senden daha şanslıysam, senin de benden bekleyeceklerin vardır...”

Cümleyi nasıl devam ettireceğini bilmiyorken neyse ki araba durmuştu. Zil çalındı, kapı açıldı ve Rosemary tüm cazibesıyla, anaç tavrıyla ve neredeyse kucaklayan bir hareketle ötekini

salona çekti. Sıcaklık, yumuşaklık, aydınlık, o tatlı koku... Hepsi o kadar tanıdıktı ki Rosemary'nin ilgisini çekmiyordu. İlgisini çeken şey kızın tepkisiydi. Onu izliyordu. Büyüleyiciydi. Rosemary, açılmayı bekleyen yüklükleri ve kutularıyla çocuk odasındaki küçük zengin bir kız gibiydi.

“Haydi, yukarı gel,” diye konuştu cömertliğini bir an önce gösterme hevesiyle. “Odama gel.” Bu zavallı küçük şeyi hizmetçilerin elinden de kurtarmak istiyordu. Merdivenleri çıkarken Jeanne'yi bile çağırılmayıp kızın üstündekileri kendi çıkarmaya karar verdi. Doğal olmak ne kadar da güzel şeydi!

Perdeleri çekilmiş, harika lake mobilyalarına, altın minderlerine, çuha çiçeğine ve mavi kilimlerine yansıyan ateşin bulunduğu güzel büyük yatak odasına ulaştıklarında “İşte orada!” diyerek seslendi yine Rosemary.

Kız kapının kenarında dikildi. Şaşırılmış görünüyordu. Rosemary umursamadı. “Gel ve otur,” diye yüksek sesle konuştu büyük sandalyesini ateşin yanına sürüklerken. “Şu rahat koltukta otur. Gel, ısın. Çok üşümüş görünüyorsun.”

“Ne haddime hanımefendi,” dedi kız ve geri çekildi.

“Lütfen ama,” -- Rosemary ileri atıldı. “Korkmamalısın, gerçekten. Gel, otur. Ben üzerimi çıkarınca yan odaya geçer, çaylarımızı içer, rahatımıza bakarız. Neden korkuyorsun?” Ve bu cılız figürü koltuğa doğru nazikçe itti.

Fakat kızda hiçbir tepki yoktu. Elleri yanda, ağzı hafif açık, nasıl bırakıldıysa öylece durdu. Samimi olmak gerekirse, daha çok şaşılacak bir ifadesi vardı. Fakat Rosemary görmezden geldi, ona doğru eğildi ve sordu, “Şapkanı çıkarmayacak mısın? O güzel saçların sıırıksıklam olmuş. Hem insan şapkasız çok daha rahat eder, değil mi?”

“Peki hanımefendi” gibi duyulan bir fısıltı çıktı ve ezilmiş şapka çıkarıldı.

“İzin ver, paltonu çıkarmana da yardım edeyim,” dedi Rosemary.

Kız ayağa kalktı. Ancak bir eliyle sandalyeye tutunup Rosemary'nin paltosunu çekmesine müsaade etti. Rosemary epey bir çaba gösterdi. Öteki neredeyse hiç yardımcı olmuyordu. Bir çocuk gibi yalpalıyordu sanki. Rosemary, eğer insanlar yardım almak istiyorlarsa en azından az da olsa bir çaba göstermeleri gerekiyor, yoksa gerçekten çok zor oluyor, diye geçirdi aklından. Peki paltıyla ne yapacaktı şimdi? Onu da şapkayı da yerde bıraktı. Şömine rafından bir sigara alıp yakacağı sırada, kız hızlıca ancak çok hafif ve tuhaf bir şekilde: “Çok pardon hanımefendi ama ben bayılmak üzereyim. Bir şey yemeyeceksek gitsem iyi olur.”

“Aman Tanrım, ne kadar düşüncesizim!” Rosemary hızla zili çaldı.

“Çay! Hemen çay! Biraz da konyak getirin, çabuk!”

Hizmetçi tekrar gözden kaybolmuştu fakat kız neredeyse feryat ederek, “Hayır, konyak filan istemiyorum. Ben asla konyak içmem. İstedğim sadece bir fincan çay, hanımefendi” dedi ve gözyaşlarına boğuldu.

Korkunç ve büyüleyici bir andı. Rosemary kızın sandalyesinin yanına diz çöktü.

“Ağlama, zavalıcık,” dedi. “Ağlama.” Ve ona dantelli mendilini uzattı. Tarif edilemez derecede etkilenmişti. Kızın bir kuşu andıran, çelimsiz omuzlarını kollarıyla sardı.

Şimdi artık öteki, utangaçlığını bir kenara bıraktı, aslında ikisinin kadın olması gerçeği dışındaki her şeyi bir kenara bıraktı ve zorlukla konuşabildi: “Artık bu şekilde devam edemeyeceğim. Dayanamıyorum. Öldüreceğim kendimi. Artık dayanamıyorum.”

“Hayır, böyle bir şey yapmak zorunda değilsin.” Ben bakacağım sana. Ağlama artık. Bak ne güzel oldu benimle karşılaşman, farkında değil misin? Şimdi çayımızı içeceğiz ve sen bana her şeyi anlatacaksın. Sonra ben bir şeyler ayarlayacağım. Söz veriyorum. Bırak artık ağlamayı. Çok yorucu. Lütfen!”

Tam çayın geleceği ve Rosemary'nin kalkıp alacağı sırada sustu öteki. Çay sehpasını aralarına koydurdu. Zavalılığa durmadan bir şeyler verdi: bol bol sandviç, ekmek ve tereyağı, ve her boşaldığında fincanını çay, krema ve şekerle doldurdu. Şekerin hep yararlı olduğu söylenirdi. Rosemary'ye yemedi; o sigarasını içiyor ve öteki utanmasın diye nezaketle uzaklara bakıyordu.

Ve gerçekten de o bir lokma yemeğin etkisi inanılmazdı. Çay sehpası kalktığında, yeni bir varlık; darmadağın saçları, koyu renk dudakları, derin ve aydınlık gözleriyle ıslıl ıslıl narin bir yaratık, büyük koltukta, gözleri şöminenin ateşinde, tatlı bir rahavet içinde arkasına yaslandı. Rosemary yeni bir sigara yaktı. Artık başlayabilirlerdi.

“En son ne zaman yemek yemiştin?” diye sordu usulca.

Fakat tam o sırada kapının kolu döndü.

“Rosemary, girebilir miyim?” gelen Philip'ti.

“Tabii.”

Philip içeri girdi. “Ah, çok özür dilerim.” dedi ve durdu, bakakaldı.

“Hiç sorun değil,” dedi Rosemary gülümseyerek. “Bu, arkadaşım, Bayan ---”

“Smith, hanımefendi,” diye karşılık verdi uyuşuk uyuşuk, tuhaf bir biçimde sakin ve kendinden emin bir hali vardı ve artık korkmuyordu.

“Smith,” dedi Rosemary. “Biz biraz konuşacaktık da.”

“Anladım” dedi Philip. “Tabii,” ve gözü yerdeki ceket ve şapkaya ilişti. Şömineye yaklaştı ve sırtını alevlere döndü. “Ne tatsız bir gün,” dedi Philip bir şeyler öğrenmek ister gibi, hala o uyuşmuş kıza, ellerine ve ayakkabılarına bakıyor ve bakışlarını tekrar Rosemary’ye çeviriyordu.

“Öyle, değil mi?” dedi Rosemary çarçabuk. “Çok kötü.”

Philip o cazibeli gülüşüyle, “Aslında,” dedi, “Benimle bir dakikalığına kütüphaneye gelmeni rica edecektim. Gelir misin? Bayan Smith müsaade eder mi?”

O koca gözler Philip’e yöneldi ama Rosemary kız yerine cevap verdi: “Tabii ki müsaade eder.” Ve birlikte odadan çıktılar.

“Anlat bakalım,” diye başladı Philip baş başa kaldıklarında. “Açıkla. Kim o kız? Ne demek oluyor bütün bunlar?”

Rosemary gülümseyerek kapıya yaslandı ve “Ona Curzon Caddesi’nde rastladım. Gerçekten. Tam bir rastlantı. O, benden bir fincan çay parası istedi ben de aldım onu eve getirdim.” dedi.

“Tanrı aşkına ne yapacaksın onunla?” diye bağırdı Philip.

“İyi davranacağım ona,” diye yanıtladı Rosemary hemen. “Ziyadesiyle iyi geçineceğim onunla. Bakacağım ona. Nasıl bilmiyorum. Henüz konuşmadık. Ama ona göstereceğim işte-- Yani kendini ona öyle bir hissettireceğim, ona öyle bir davranacağım ki--”

“Canım sevgilim,” dedi Philip, “sen aklını kaçırmışsın, farkındasın değil mi? Bu söylediğin şey mümkün değil.”

“Böyle diyeceğini biliyordum,” diye çıkıştı Rosemary. “Neden olmasın? İstiyorum işte. Yetmez mi? Hem böyle olayları hep duyuyoruz. Ben kararımı verdim--”

“Yalnız,” dedi Philip usulca, purosunun ucunu keserken, “kız dehşet güzel.”

“Güzel mi?” Rosemary öylesine şaşırılmıştı ki yüzü kızardı. “Öyle mi düşünüyorsun? Ben hiç düşünmemiştim bunu.”

“Tanrı aşkına!” dedi Philip, bir kibrit çaktı. “İnanılmaz tatlı bir kız. Hatırlasana canım. Az önce odana girdiğimde ağzım bir karış açık kaldı. Neyse... Bence korkunç bir hata yapıyorsun. Kusura bakma sevgilim, kabalık ediyorsam eğer. Ama Bayan Smith bizimle yemek yiyecekse haberim olsun, ben de o esnada gazetemi¹ okurum.

“Seni gülünç şey!” diyerek kütüphaneden çıktı Rosemary, fakat yatak odasına geri dönmedi. Çalışma odasına gitti ve masanın başına geçti. Neymiş de güzelmiş! İnanılmaz tatlıymış! Ağzı bir karış açık kalmış! Kalbi çok ağır bir çan gibi atıp duruyordu. Güzel! Tatlı! Çek defterini önüne aldı. Ama hayır, çek tabii ki hiçbir işe yaramazdı. Çekmeceyi açıp beş pound değerinde banknot çıkardı, şöyle bir bakıp ikisini geri koydu, kalan üçünü de sımsıkı avucunda tutarak yatak odasına geri döndü.

Yarım saat sonra Rosemary kütüphaneden döndüğünde Philip hala oradaydı.

Rosemary kapıya yaslandı ve kamaşmış gözleriyle egzotik bir bakış attı Philip'e, “Bayan Smith’in yemekte bize eşlik etmeyeceğini haber vermek istedim.” dedi.

Philip gazetesini indirdi. “A, ne oldu? Başka bir işi mi varmış?”

Rosemary Philip’e yaklaştı ve kucağına oturdu. “Gitmek için ısrar etti,” dedi, “ben de biraz para verdim zavallılığa. Zorla tutamazdım ya, değil mi?” diye de usulca ekledi.

Rosemary saçlarını daha yeni yapmış, gözlerine biraz sürme çekmiş ve incilerini takıştırmıştı. Ellerini kaldırdı ve Philip’in yanaklarına dokundu.

“Beni seviyor musun? dedi ve tatlı, kısık sesi Philip’i tedirgin etti.

“Hem de nasıl,” dedi, ve onu daha da sıkı tuttu. “Öp beni.”

Bir an durakladılar.

Sonra Rosemary rüyadaymışçasına “Bugün büyüleyici küçük bir kutu gördüm. Fiyatı da 28 gineydi. Alabilir miyim?”

Rosemary’yi dizlerinde hoplatı Philip. “Alabilirsin, seni gidi müsrif şey.”

Ama Rosemary’nin asıl söylemek istediği şey bu değildi.

“Philip” diye fısıldadı ve başını göğsüne yasladı, “ben *güzel* miyim?”

¹ The Milliner’s Gazette: O dönemlerde daha çok işçi sınıfı kadınlarının okuduğu bir gazete (ç.n.).